

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Қодиров Чаъфар Ашурович дар мавзуи “Асосҳои педагогии омӯзиши технологияҳои компютерӣ ба донишҷӯён-мутахассисони ояндаи равияҳои иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Мазмуну мундариҷаи диссертатсияи Қодиров Чаъфар Ашурович дар мавзуи “Асосҳои педагогии омӯзиши технологияҳои компютерӣ ба донишҷӯён-мутахассисони ояндаи равияҳои иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот: аз он ҷумла, ба *банди 3* – «Антропологияи педагогӣ» (низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, таҳсилот;), *банди 4* – «Назария ва концепсияи таълим» (қонуниятҳо, принсипҳои таълими кӯдак дар давраҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; фардиқунонӣ ва тафриқаи таълим; намудҳо ва амсилаҳои таълим, доираи татбиқи онҳо; технологияҳои таълим; концепсияҳои рушди таъминоти таълимӣ-тарбиявии раванди таълим ва воситаҳои таълим, махсусиятҳои таълим дар зинаҳои гуногуни таҳсилот) мутобиқат дорад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Мубрамии мавзуи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки Қодиров Чаъфар дар рисолаи илмӣ худ вазъи умумии мавҷудаи тайёрии донишҷӯёни ихтисосҳои иқтисодӣ дар соҳаи истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботиро дар фаъолияти касбӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор додааст. Тавсияҳо оид ба номгӯй ва самти рушди салоҳиятҳои зарурӣ дар донишҷӯёни равияҳои иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ коркард ва пешниҳод кардааст.

Инчунин натиҷаҳои таҳлили вазъи муосири низоми мавҷудаи коркарди салоҳиятҳо дар соҳаи истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ дар фаъолияти касбии донишҷӯёни равияи иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, натиҷаҳои таҳлили вижагӣҳои ихтисоснокӣ-салоҳиятнокии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар самти омӯзиши донишҳо, маҳорату малакаҳои истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ мавриди омӯзиш ва коркард қарор додааст.

Ҳадаф аз андешаҳои дар рисола ироашуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки мавзуи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи довталаб Қодиров Чаъфар дар шароити муосир бениҳоят мубраму муҳим ва дорои аҳамияти махсуси назариявӣ амалӣ буда, он бо дарназардошти талаботи замони муосир, тавсияҳои илмӣ-амалӣ, ки ташаккули самараноки маҳорату малакаҳои истифодабарии технологияҳои

компютерӣ ва иттилоотиро мавриди омӯзиш ва коркард қарор дода, барои дифоъ пешниҳод намудааст.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд:

Навгонии илмии таҳқиқот асоси илмиву воқеӣ дошта, баҳсангез нестанд. Таҳлилу баррасии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаи корҳои озмоишӣ, хулосаи бобҳо, хулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методии пешниҳодшуда собит месозанд, ки дар воқеъ аз ҷониби муаллиф корҳои илмии зерин ба анҷом расонида шудаанд:

- корҳои илмии муаллифони ватанию хориҷӣ оид ба масъалаи таҳқиқшаванда, маводи таърихӣ ва асарҳои педагогҳои ватанӣ, таҷрибаи ҷамъбаастшудаи пешқадами педагогӣ ва таҷрибаи бисёрсолаи шахсӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва таҳсилоти олии касбӣ ташкил медиҳанд омӯхта, баррасӣ карда шудааст;

- дурустӣ ва фарогири тамоми ҷанбаҳои паҳлуҳои назариявӣ амалии мавзӯи диссертатсия аз таҳияи дурусти вазифаҳо ва фарзияи илмии муаллиф рӯйи қор омадаанд;

- арзёбии натиҷаҳои диссертатсия ва таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоишии баргузорнамудаи Қодиров Чаъфар, ҳамчунин хулосаву тавсияҳои методии коркард ва пешниҳоднамудаи ӯ бозгӯи онанд, ки муаллиф ба мақсад ноил шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташударо ҳаллу фасл кардааст ва дар натиҷа фарзияи илмии пешниҳодкардааш дар амал тасдиқи худро пайдо кардааст;

- нақшаҳо ва барномаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтанд.

Гузашта аз ин, дар ҷараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ ва озмоишӣ дар самти истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ аз ҷониби донишҷӯёни равияи иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш ва таҳқиқ таҳлил қарор дода шуданд:

- таҳлили вижаҳои ихтисоснокӣ-салоҳиятнокии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии дар самти омӯзиши донишҳо, маҳорату малакаҳои истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ;

- натиҷаҳои таҳлили вазъи муосири низоми мавҷудаи коркарди салоҳиятҳо дар соҳаи истифодабарии ТКИИ дар фаъолияти касбии донишҷӯёни равияи иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- натиҷаҳои таҳлили сатҳи мувофиқати мазмуни амалкунандаи таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мақсаду вазифаҳои азхудкунии технологияҳои касбии компютерӣ аз ҷониби донишҷӯён;

- таҳлили вазъи амалии раванди омӯзиши технологияҳои компютерӣ ба мутахассисони ояндаи равияи иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- натиҷаҳои озмоиши педагогӣ оид ба ошкорсозии сатҳи малака ва салоҳиятҳои заминавии донишҷӯёни соли якуми таҳсили факултетҳои

иктисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ш. Душанбе дар самти истифодабарии технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ барои рушди минбаъдаи он то сатҳи зарурӣ дар фаъолияти минбаъдаи касбӣ.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда:

Асоснокӣ ва муқаррароти назариявии таҳқиқот ба таври кофӣ далелнок карда шуда, дар асоси таҳлилу арзёбии адабиёти илмӣ бо гузориши саҳеҳи вазифаҳо; истифодабарии маълумотҳои расмӣ оморӣ; асосноксозии мавқеъҳои ибтидоии методологӣ; мувофиқати маҷмуи методҳои истифодагардида ба предмети таҳқиқот ва вазифаҳои гузошташуда; таҷрибаи шахсии таҳқиқотчӣ таъмин карда мешавад.

Мувофиқати натиҷаҳои таҳқиқоти муаллиф бо натиҷаҳои таҳқиқотҳои ба ҳам наздики муаллифони дигар, инчунин муқаррароти ибтидоии назариявӣ муқаррар карда шудааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки чамъбасти илмӣ, ки дар диссертатсия инъикос гардидаст ва хулосаҳои асосӣ дар қисмати таҳлили раванди истифодабарии технологияҳои иттилоотӣ-иртиботӣ дар раванди таълими донишҷӯёни ихтисосҳои иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташаккули донишу салоҳиятҳои зарурӣ дар онҳо муайян карда мешавад.

Муносибатҳои назариявӣ-методологӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин роҳбарияти муассисаҳои таҳсилоти олии касбии мамлакат ҳангоми коркарди барномаҳо оид ба рушди идоракунии сифати таълим дар асоси ТИИ, инчунин дар муассисаҳои таҳсилоти олии раванди таълими курси махсус, ки бо фаъолияти таълимии омӯзгор дар шароитҳои истифодабарии ТИИ дар раванди педагогии муассисаҳои таҳсилоти олии алоқаманд аст, ба ҳисоб гирифта шуда, мавриди истифода қарор дода хоҳанд шуд.

Мазмуну муҳтаво ва хулосаҳои кори диссертатсионӣ дар мақолаҳои дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва маҷмуаи маводи конференсияҳо ҷопшуда, дар як қатор маърузаҳои аз ҷониби муаллиф дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ ва дар гузоришу муҳокимаҳои мунтазам дар ҷаласаҳо ва семинарҳои илмӣ-методии дар Пажухишгоҳи рушди маориф ба номи А. Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон баргузоршуда ироа ва тасвиб шудаанд.

Муқаррароти асосии кори диссертатсионӣ ҳамчунин тавассути ироаи маърузаҳо дар ҷорабиниҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ, конференсияҳо ва мизҳои муваққатӣ тасвиби худро ёфтаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо:

Арзиши илмӣ ва амалии таҳқиқот аз навгонии илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот бар меояд, ки нуктаҳои зерин муаррифғари онанд:

- ҳангоми коркарди заминаи умумии назариявӣ, ки ба малакаҳои мутахассисон дар соҳаи иқтисод дар самти истифодабарии компютерҳо

ва технологияҳои иттилоотӣ-иртиботӣ тааллуқ доранд, як қатор ҷанбаҳои иловагиро бояд ба ҳисоб гирифт, ки ба тамоюлоти умумии дар соҳаи иқтисод баамаломата дахлпазир буда, бо технологияҳои навтарин алоқаманданд;

- салоҳиятҳои дорои вижагиҳои иттилоотӣ-таҳлилӣ бо донишу малакаҳои хатмкунандагони самтҳои иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии зич алоқаманданд. Ин аст, ки ташаккул ва рушди малакаву маҳоратҳои истифодабарии ТИК ба рушди салоҳиятҳои мазкур мусоидат мекунад;

- ба рушди салоҳиятҳо дар соҳаи истифодабарии ТКИИ тавсифоти шахсиятӣ таъсири калон мерасонад, ки онҳоро бояд дар хатмкунандагони равияҳои иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон тарбия ва инкишоф дод;

- ташаккули салоҳиятҳо, аз ҷумла салоҳиятҳои истифодабарии ТКИИ, танҳо дар шароитҳои татбиқи фаъолияте, ки ба шароитҳои воқеӣ наздик аст, имконпазир мебошад.

- дар нақшаи таълими курсҳои аввали ихтисосҳои иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд омӯзиши фанҳои «математика» ва «информатика» ворид карда шаванд, зеро ин тадбир камбудии салоҳиятҳои заминавии донишҷӯёнро дар соҳаи истифодабарии ТКИИ баргараф намуда, асоси коркарди малакаҳои пешбарро бо технологияҳои иттилоотӣ созмон хоҳад дод, ки барои фаъолияти касбӣ хеле зарур мебошанд.

- меъёрҳо ва маҳакҳои муайянсозии технологияҳои самараноки компютерӣ, ки ба тайёрии мутахассисон дар соҳаи иқтисод мусоидат менамоянд, аз мақсадҳо ва меъёрҳои ташаккулёфтаи таълим, интиҳоб ва ташаккули мазмуни таълим, методҳои таълим, шаклҳои ташкили машғулиятҳои таълимӣ ва аз роҳҳои пешбинишудаи татбиқи онҳо вобастагӣ доранд.

- барои коркарди салоҳиятҳо дар соҳаи технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ методикаҳои таълим бо истифодабарии ТКИИ зарур аст. Яъне барои истифодаи мошинаҳо сараввал бояд роҳу воситаҳои кор бо онҳоро дақиқ омӯзем.

- ҳангоми интиҳоби технологияҳои компютерӣ ва иттилоотӣ-иртиботӣ барои донишҷӯёни равияҳои иқтисодии соли якуми таҳсил бояд ба технологияҳои мурочиат намуд, ки онҳо метавонанд маводи анъанавии таълимиро иваз намуда, имконияти дастгирии мунтазами донишу маҳоратҳои донишҷӯёро фароҳам оранд. Дар курсҳои болоии таҳсилот ТКИИ-и омӯзиши истифодашаванда бояд ба ҳамгироӣ ҳамчун кори мустақилонаи донишҷӯён равона карда шаванд.

Наири натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ:

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳои илмию амалӣ, мизҳои мудаввар ва семинарҳои илмӣ-методии Пажуҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон дар шакли 6 мақола дар нашрияҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон ва 4 мақола дар маҷмуаи маводи конференсияҳо ба таъб расидаанд, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмии чопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни муҳтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф мебошад.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, босаводона навишта шуда, робитаи мантиқӣ ва мутассилӣ ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола хулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Дар баробари дастовардҳои муҳими илмиву амалӣ, ки дар боло зикрашон рафт, диссертатсия ва автореферати он дорои баъзе камбудҳои буда, бартараф кардани он ба манфиати такмили ҳамҷонибаи мундариҷаи диссертатсия мебошад:

1. Унвонҷӯ дар таҳияи диссертатсия оид ба вазъи мучаҳҳазгардонии техникаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар 10 МТОК) барои ташаккули малакаву салоҳиятҳои истифодабарии ТКИИ-и донишҷӯён маълумот ироа намудааст, беҳтар мебуд, ки вазъи техникаи донишгоҳу донишкадаҳои зикргардида мувофиқи талаботи муайянгардида баҳо дода мешуд (ба чанд донишҷӯ як компютер рост меояд ва ин компютерҳо дар ҳолати қорӣ қарор доранд);

2. Довталаби қори илмӣ пешниҳод намудааст, ки дар тамоми самтҳои таҳсилоти иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон ягон гуна фан, ки бо омӯзиши ибтидоӣ ва ё муқаддимаи омӯзиши технологияҳои компютерӣ ва ё иттилоотӣ-иртиботӣ алоқаманд бошад, вучуд надорад. Дар ҳоле, ки омӯзиши фанни технологияи иттилоотӣ ҳамчун фанни хатмӣ дар қисми 1-уми нақшаҳои таълимӣ ҳамчун фанни хатмӣ омӯзонда мешавад;

3. Хуб мебуд агар Қодиров Чаъфар дар самти Асосҳои педагогии омӯзиши технологияҳои компютерӣ ба донишҷӯён-мутахассисони ояндаи равияҳои иқтисодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва нашри мақолаҳои илмӣ-методиро зиёд менамуд, ки ин мақолаҳо ҳамчун ёрии методӣ барои ин мутахассисон кӯмак мекард.

4. Дар матни диссертатсия баъзе ғалатҳои техникавӣ имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳи он ба манфиати қор аст.

Хамзамон бояд афзуд, ки ин камбудихо ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмиву амалии диссертасияро коста намегардонанд.

ХУЛОСАИ ЧАМЪБАСТӢ

Диссертатсияи Қодиров Чаъфар кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи нисбатан хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

Автореферат мундариҷаи асосии рисолаи илмиро дар бар гирифта, бо муҳтавои диссертатсия мувофиқат мекунад.

Довталаб ба ҳадафи дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошташуда ноил шуда, вазифаҳои илмии таҳқиқотро ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи хурро ёфтааст.

Диссертатсия ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ мувофиқ буда, муаллифи он Қодиров Чаъфар Ашурович ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ,
номзади илмҳои педагогӣ,
муовини ректор оид ба илм ва инноватсияи
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Рафиев Сафархон Аюбович

20.04.2023

Маълумот дар бораи тамос:

Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, шаҳри Кӯлоб, кӯчаи С.

Сафаров, 16

Тел: +992 (83322) 2-05-07

Моб: (+ 992) 918 57 94 47 E-mail: safarkhon@mail.ru

«Имзои Рафиев С.А.-ро тасдиқ мекунам»

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Амиров Ф.А.